

KÜSIMUSLEHT NR. 150

KÜSIMUSI KAASAJA KOMMETEST.

Mida paiksem on küla (alevi jne.) elanikkond, seda suuremat osa tema elus etendab tava, komme ehk pruuk. Suur murrang eestlase elus, sotsiaalne ja sellele järgnenud teadus-tehnikarevolutsioon, tõi kaasa olulisi muutusi ka igapäevases elus. Need avalduvad ühtlasi vanade tavade kadumises, muutumises või uutega asendamises. Praegu on ülim aeg vastava materjali kogumiseks, jälgimaks vanapäraste tavade kadumist või muutumist.

I Tavad igapäevases elus.

1. Kas on Teie külas (kolhoosis, sovhoosis, alevis) kombeks vastutulejat (möödujat) tervitada? Kui jah, siis kuidas (milliste sõnadega)? Kes teretab enne (noorem vanemat, mööduja seisjat, mees naist)? Kui ei, siis millal see komme kadus (enne või pärast II maailmasõda, pärast kolhoseerimist, 60-ndail aastail)?

2. Kas möödujal on kombeks töötajatele midagi soovida? Milliste sõnadega? Kas soovil on erinevusi, sõltuvalt tööst, mida tehakse? Kas ja mida vastatakse? Kui seda tava ei tunta, millal see kadus (enne või pärast II maailmasõda jne.)?

Kas öeldakse midagi sellele (või selle kohta), kes töötajast möödus midagi soovimata?

3. Kas ja mida ütleb majja siseneja? Kas on erinevusi ütlustel ametiasutusse ja peresse minekul? Kas võõras ja oma inimene käituvad sisenemisel erinevalt? Mis ajast pärinevad tehtud tähelepanekud?

4. Kas sisenejale pakutakse istet? Kes pakub ja milliste sõnadega? Mida vastatakse? Kui siseneja satub ajale, millal pererahvas sööb, kas ta siis soovib midagi? Mida vastatakse? Ja kes perest vastab? Kas tulnukale pakutakse süüa (milliste sõnadega)? Kui tänapäeval neid tavasid ei tunta, kas mõistetakse, millal neid veel üldiselt kasutati? Millises peres need tavad kõige kauemini püsisid (ja kui kaua nimelt)?

5. Kas vastavat soovi kasutatakse ka sööklas? Kelle poolt ja millistel puhkudel?

6. Mis on võõra inimese (või ametliku suhtumise väljendmiseks) tavaline kõnetlussõna? Mis ajast?

II Tavad perekonnaelus

1. Kas katsikul käiakse? Kes käivad? Kas käiakse kutsumise peale? Kui mitte, siis millal on sobiv minekuaeg? Kas lapsele midagi kingitakse ja kas kink sõltub kingituse saaja soost? Kui kinke ei teata, kas midagi kaasa tuuakse? Mis on tavaliseks toomeks?

2. Kas esineb veel laste ristimist? Kui jah, siis millal ja kuidas? Kes valib vaderid? Keda kutsutakse vaderiks (ja miks)? Kus ristitakse? Kas vaderite poolt on traditsioonilisi kingitusi? Millal toimuvad varrude? Keda sinna kutsutakse?

3. Kas leiris käiakse veel? Kui jah, siis kes kutsutakse leeri-
peole? Kas keegi peab midagi kinkima (vaderid)?

4. Kuidas pühitsetakse sünnipäeva? Kas mäletate aega, millal Teie (või õdede-vendade, vanemate, vanavanemate) sünnipäeva ei pühitsetud? Millal see oli? Kas peetakse pere kõigi liikmete kõiki sünnipäevi? Kui ei, siis kellel ja miks? Kas on traditsioonilisi kingitusi (teatava ea saavutamise puhul)? Kas kinkimisel on soolisevanuselisi erinevusi? Kas sünnipäevale kutsutakse (ja kes kustub)? Kas sünnipäevale minnakse kutsumata? Kui vana on tava, saata sünnipäeva puhul õnnitluskaart või telegramm? Kui tavaline on see praegu ja milliste sünnipäevade puhul seda tehakse?

5. Kas nn. kosjaskäimine on veel käibel? Kas üldiselt vana-
maid informeeritakse eelseisvast abielust? Millised on tänapäevalised pulmade ettevalmistused (kes kutsub keda, ruumide hankimine jne.)? Kas harrastatakse nn. kihlust? Kas kihlakinke tun-
takse?

6. Kas matused Teie kodukohas on enamasti ilmalikud või kiriklikud? Millised on peied? Kas on tavaks surnule kirstu midagi kaasa panna? Kes kannavad kirstu? Kes kannavad pärgi ja lilli? Kas puistatakse veel peeneks raiutud kuuseoksi surnu teele (kui ei, siis millal viimati)? Kas mäletatakse aega, millal matusetalituse järel küünlaid ei süüdatud? Kui vana on Teie kandis komme, käia jõulu või vana-aasta õhtul kalmistul surnuid mälestamas? Kust see komme tuli, kui levinud on ta praegu?

7. Kui vana on Teie kandis komme, saata pühade puhul õnnitluskaarte? Milliste tähtpäevade või pühade puhul seda tehti ja tehakse (näit. jõulud, uusaasta, naistepäev, oktoobripühad)? Kellele Teie perekond nii kaarte saadab ja milliste tähtpäevade korral? Kas Teie kandis on mõnes peres säilinud albume vanade õnnitluskaartidega? Ons nad nõus seda muuseumile loovutama?

Koostaja: U. TEDRE